

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

պա Արիադայան Երաքսի հետ խառնու-
լու կետից սկսած Արիադայուո ձախ կո-
մբ՝ մինչև իրենց ականջը պատկանում
ուուուս, աղբ—օտմանկուց, Անուհհետ
սահմանը լետ էր շրջում մինչև Ծալի-
կ և թողնելով տաճկաց ձեռքին՝ Մայալը
լալը, Արայկայան և Այկուլայը, դուրս
զալիս Բործօմի ձորը, Այստեղից էլ ան-
նելով գեղից արևմուտք՝ Ազգիստան
Աջարիան մտնւմ էին տաճկաց ձեռքը
իսկ Գուրիան գտնվում էր ուուսաց հ
վանահորութեան ներքոյ, Վերջապէ-
Սև ծովի ետերքին՝ Փոթիք և Անպա-
բերդորալքը ևս պատկանում էին օսմա-
նցոյ, Այդպէս ահա ուուսաց տահնակ
էին Բալպէթի, Աարի, Արայկայեան
Տրապիզոնի, փաշայութիւնները, Համ-
մաուսարք սակաւաթիւ էին հալք մնիմա
Տրապիզոնի փաշայութեան աչն զուս-
ներում (Արալիա և Ազգիստան), որոն-
սահմանակից էին ոուսաց, իսկ Այսալ-
լաիկ, Աարի և Բալպէթի կողմերը
հալք թուով կամ Համաաուսարք էլ
մասնէշականաց հետ, կամ զիւստար
տիւրանալով տարրի էին կազմում, Բալ-
քէթիի փաշայութեան մէջ, օրինակ, պ
տեհագոմից առաջ 3190 տուն հայ էր
միայն 550 տուն մասնէշական, Այս-
բալքալում ծառ 2500 տուն հայք էր
360 տուն տաճիկ, իսկ սոբա շրջակ
248 զիւրերում բնակվում էին 18
տուն հայք և 1887 տուն մասնէշական,
գրեթէ նոյնն էր և Արայկայի փաշ-
այութեան մէջ։

Բաշազեթի փաշայութիւնը սահմանա-
կէց է Արարտեանս ուշիարհէն և բո-
ժակնում է տորաից Աղիդիդ կոյուն-
բարդ լերան շղիթաւ, Փաշալուքի-
նը տոն միջոցն թափանտում էր չոր-
գասունների (սանջաղ) Բաշազեթ, Դիս-
դին, Խամուր և Ալաշեհուտ, երկրի օղ-
ջուրը, պողարբերութիւնը և բնակա-
նաբարութիւնը հոյակապաճ են, Պատե-
րազեթը առաւ մօտ 18 հազար հողդի-
քնակէ կար ալը երկրում և մօտ 3-

Մեզ հարգուած են, որ պ. Պետրոս-
ստան, մեր ձայնակա լուրեր առաջնա-
կարգ (անդամ) Մոսկովից հրաւեր է
ստացել անհետեւի ուսուցիչի ներկայա-
ցումներին մասնակցելու:

ԴԵՊՈՒ ՍՈՒՐԲ ԷՔՍԻԾՈՒՆ

(ձայնավարներու տպագրութիւններ)

Մեր Տաճարը մտնելուն պէս ա-
ռաջին անգամ աչքի է ընկնում
Միւսին իջնան տեղը: Այդտեղ կանգ-
նած է մի սեղան գեղեցիկ զմբէթով
ծածկած: Այդ թէպէտ բաւական
գեղեցիկ է, բայց դժբաղդաբար
ընդհանուր տեսարանը խաղաղութիւն
է: Այդպէս Տաճարը մէջտեղ կանգ-
նողը աւագ սեղանը ամենեւին չի
տեսնում: Մտնողները ջերմ գգաց-
մունքով համարող տուիւնը իջնան
տեղին և անցանք միւս կողմը,
որ ամեն ինչ էին և և փոշով ծած-
կուած:

Ինչու ինքնաբէր չէր տանում այս
բոլորի վերայ հարցը լուսարար
վարդապետը:

Հայեցէք անտեղ, ասաց վար-
դապետը կամարները ցոյց տալով և
շարունակեց, տեսնում էք ձեզիքը
որ օրի վերայ թափվում են, նկար-
ներն ու պատկերները փայտած, ան-
հետաքնն են, դրանք առաջն տե-
նելու եւ ոյժ չունեն, և այս բոլոր
փոշու պատճառը էնքեց այդ փոշի
պատճառ են, որոնք շինողը եւ չեն:

— Լաւ էք ինչի միջէ որ տա-
ճարի անտեղի հաւաքած փողը տա-
ճարի համար գործադրէին և ոչ թա-
րին ու Լորին գողէին, սակայն թէ՛
ձեռքարանական խոցեր ենք շինում:
Աստուծոյ ան ի միտքներն ունե-
հաճաքէ. առանց ճաշակի, առանց
նարարարանութեան, իրարից գառ
սեղանները իսկ կարելի է երբա-
կացնել, որ այդ տանը միայն ան-
միտքներն ու իրարից խռոված, ի-
րար երես տեսնել չկանցող անձինք
կարող են պարել: Միթէ դրա շինողը
չէր տեսնում այս վանքի դրութիւն-
ը:

Լուսարար վարդապետը ուսերն է
շարժում և ոչինչ չի խոսում:

— Անշուշտ տեղակայի միակ փա-
կազը եւն տաշած ճարի կանգնաց-
ներն է եղել, որ դուռն է և այդ շի-
նութեան ճակատին և քաղաքա-
գործած իւր անունն ուսուցիչ
նրան և անցալ ընկերներն ձուռ:

Թանգարանը գեր. Սերտակէս Ե-
պիսկոպոս Գաթիկեան ինքնաբեր
լինելու համար, Սերտակէս իրենց
սեղանակ բացաւ և լայնեց, որ դժ-
բաղդաբար մասնաւորներն սեղանակ
բանակին իւր մօտ չէ, ուստի այդ
կմայա յետագային:

Իրենցները, այն է՝ եպիսկոպոս-
կան թաղը, վախճանը, սոցալատու-
ները, բուրձաւներ, սկիւններ, խաչեր,
խաչաւաւներ, նոյնպէս և պէտքով
անօթները գեղեցիկած են պատի
մօտ ապակիաղարդ պահարաններում,
իսկ պէտքով շքանշաններ, թան-
կաքանդակներ:

***) Տես Արձագանք» № 131.**

կողմն անհեղինակ, դրամներ ու ոս-
կէղներն օրհնում են սեղանի վե-
րայ դրած կողպած երեսը ապակիով
շինած արկի մէջ: Ամենուրեք մա-
շտակ և կանոնաւոր: Կաթնուղիկա-
կան ու եպիսկոպոսական պէտքով
շքանշաններն մէջ աչքի էր ընկ-
նում բանաստեղծ Ռաֆայէլ Պետ-
կանեանի ոսկէ զրէքը, որ ստացել
էր իբրեւ ընծայ Կ. Պոլսոյ երես-
տարդներին և նուիրել Մայր Աթո-
սին:

Լինելու ուշադրութիւնը դրանք
այն արքայական թաղի մի մասը,
որ ինչպէս ասում են Տրդատ Թա-
ղաւորն էր պատկանում: Երկու-
սուրբ անդրեանցին հետեւալ օրերին
այդ հնութեան լուսանկարը վերց-
նում է: Թանգարանից դուրս եկանք
անցանք վանքի ամեն անկիւնները
որ ամեն ինչ արտասուք է շարժում:
Եւ այդպէս ամեն Հայ մարդ ջերմ
զգացմունքով ներս է մտնում այդ
սուրբ Տաճարը իւր նախնեաց թղթած
միակ պանծալի ժառանգութիւնը,
այդպէս անշուք ու անպաճոյճ տես-
նելով աւելի վշտանում և և սիրուն
աւելի մըրում: Իւր փնտռութիւնն է
անշուշտ, որ այնքան խոր պարզու-
թիւն ունի իւրաքանչիւ պատմողներին
վերայ, ապա թէ ոչ Մեծն Գրիգորի
վերջին կողողը իւր սիրապանծ կա-
մարներին տակ իւր սիրագործ օրե-
նայն անտեր հնչելով պատմեց կաթ-
կաթ արտասուք է կաթնեցում:

Տեսնող տպագրութեան տակ դուրս
եկալ Տաճարը: Գիշերն անցուն է և
միտքներն սովորութեան համա-
ձայն վաղ առաւօտեան արթնալի
և շտապելի վանքը՝ քաղցրաբար-
բառ ընտանաւ լոյսով: Եւստի Ոգե-
ցունք խոսքերն ու քաղցր եղանակը
խում է մարդուս սրտի յոյզը և առ-
ժամ անորը շնորհում: Չնայած, որ
արշալույսը նոր էր բացվում, չնայած
բնութեան նոր արթնալու, թէ
Տաճարի ներքը և թէ բակում կեանք
ընդունալու հետք էր: Այս միայն Ե-
պիսկոպոսներն ու վարդապետներն
էին վանքը շտապել, այլ և ամբողջ
ամենաստուար մասը:

Գնացինք Գեորգեան ճեմարանը
տեսնելու: Երբոր լուսարար աշակերտ-
ները մէկը, որին ճանաչում էին, ա-
ռաջնորդեց մեզ դէպի ճեմարանի
ամեն կողմերը: Դաշակձոր բաւական
ընդարձակ է և բաւական գեղեցիկ,
միայն պատշաճաւոր կարասիքն են
բացակայում: Պատերից մէկի վերայ
կանգն է Գեորգ Գրիգոր մեծագիւր
իւրաքանչիւ պատկերը, միւսի վերայ
Մակար Ա-ի իսկական մեծութեամբ,
նոյնպէս իւրաների: Գեորգ Կաթու-
ղիկայն պատկերը գեղեցիկ չէ նկա-
րուած:

Գրադարանը անկապ դրութեան
մէջ էր, գրադարանապետ աշակերտն
ասաց, որ տարուալ սկիզբը լինելով,
այդպէս ցիւր ու ցան են արել նոր
կարգի բերելու համար: Գրադարա-
նից դուրս եկալ, հանդիպեցին իմ
վարդապետին ուսանողներին, որոն-
ցից մեծ մասը իմ Հայրենակիցներն
են և արդէն երբոր լուսարարն էին:
Մեծ էր իմ ուրախութիւնը դրանց

տեսնելով, Հայրենի խոպանացած Ե-
կեղեցիներն ու դպրոցները դրանց
են սպասում, գրանց վերայ են դրած
իրանց յոյսերը:

Ճեմարանի ամեն անկիւնն էլ ան-
ցանք: Տեսանք աշակերտների սեղա-
նատուր, ննջարանը, լուսարարանը,
հրահանգարանը, դեղատունը, ուր ա-
մեն ինչ կարգին է և արդեւ համար
մշտապէս պարտական ենք երջան-
կալիշատակ հիմնադրին:

Էջմիածնում փոքր է շատ է լա-
մար շինութիւնը ճեմարանն է: Այդ-
տեղ էլ դժբաղդաբար լոյսն է պա-
կատում: Բայց ընդհանրապէս շինու-
թիւնը գեղեցիկ է և հոյակապ: Վե-
հարանից յետոյ աւելի խոշոր շի-
նութիւններն են միտքներին խու-
ցեցը: Այս թէ ամենեւին ճարտարա-
պետութիւնից գուրկ են, այլ և փոքր
լարմար ապրելու համար չկալ: Աւե-
լորդ է ասել, որ բոլորն էլ մոլթն
են, բայց որքան էլ ցածր, որքան
նոյր: Տեսնալով շինած խոցերը թէ-
պէտ ասում են շատ հազարներ է
նստել, բայց ցաւ է սիրտ, նրանք էլ
ոչ մի բանով առաւելութիւն չունեն
առաջինը: Միով բանի էջմիածնայ
բոլոր շինութիւնները կարտ են վե-
րաշինութեան: Իսկ Վազարապատը
որ լինում էր շինած քարվանսարայից
էլ վատթիւ է: Մեծն չտեսանք մի
տեղ, որ ինքնաբէր գուրկ էին: Ներ-
սէսի լինալ այնքանից և նոյն տը-
րուր տպագրութիւնն ասանք, ինչ
որ աւել էինք Մայր Տաճարի ու
խոցերի վերաբերմամբ: Այդ գեղեցիկ
մեծածաւալ լինել, լին էր կեղտոտ,
աղբաղբջկով: Զուրկը, որ մի փոք-
րիկ գեղեցիկ ծառուղի է, իւր բազ-
մաթիւ ճեմակներով, որ կարելի է
հիշատակել դասարան շինել, որքան
աղբ, որքան կեղտ առէք, որ թա-
փուած չէր այդտեղ: Անպաշտ նա-
խն իմ լինալ անմոռելի ջրերին, ուր
լինում էր թէ շրջում է մեծ
հիմնադրի ուրախալիւն և մոմնջում.
մաքաւորներ, ինչու իմ տունը «այս
դեկեր» շինեցին: Այստեղից և ա-
ղբից ցրտով վերադարձանք դէպի
Տաճար:

Տաճարի շուրջը խռոված էր ան-
համար ամբողջ: Երկու շաբաթ զի-
նուրները հաղել էին կարողանում
կարգ պահել: Հայոց Հայրապետը այդ
օրը պէտք է Մայր Տաճար դալ և
Հայրապետական երկունքն ընդունել:
Սրբ շաբաթ էր: Սեպտեմբերի 25-ը:
Եւ անդադալ խռոված բողբոջներն ան-
թարթը համբողջ պատում է Հայրենի-
կին: Եւ շատերն Հետ արդէն կանգ-
նած էին Տաճարի աւագ դռան մօտ:
Գրադարանը բացուեցան և ինչ ան-
պարպաւոր ճեմարանները հա-
սու ժամը 9 1/2-ը և Հայոց Հայրա-
պետը շրջապատուած եպիսկոպոսնե-
րով և վարդապետներով Տաճար Ե-
կաւ: Նրան հետեւում էին բոլոր
բարձրատիւններն անձինք:

Անկողի ենք ճեմարանը այտեղ
մանրամասն նկարագրել թէ այդ և
թէ միւս օրուալ Հայրենակցներ, ջանի
որ այդ բոլորը արդէն նկարագրուած
են «Արձագանք» մէջ: Միայն այս-
քան կանանք, որ ընդհանուր տե-
սեցին:

սարաններ, թէ երգման և թէ օծման
ժամերին անկարագրելի են:

Տպագրութիւնը այնքան խոր էր,
որ երջանիկ ականատեսը մինչ և մեծ
է կարող չլինել, չմտաբերել Հայոց
Հայրենի գիւթէլ պատկերը, դէմը
յուր, աչքերը թափաղող տարտառա-
յուր: Կաթնիւնը և ամեն մի քա-
րակն ու խոսքը:

Հայն ուշադրութիւնը երկու տարի
էր լուսած մերթ դէպի էջմիածնի և
մերթ դէպի Սիւն: Այստեղ լիւրում էր
սպազանք լիւրում, այնտեղ նրա կա-
րտաւաշ աթոռակալը: Սակայն այ-
նօր նա իւր բոլոր մտքերը կենդա-
նացել է էջմիածնի և այդտեղ է
սպասում էր բերեալու յոյսերին ու
տեսնանքներին պատկանում:

Որչա՛ թափաղակ:

(Կը շարունակուի):

ՄԱՍՈՒՆԻ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

***) «Մշակի»** առաջին իսկ համա-
րում ճարտարականութեան էր ար-
տիւնը և նախագծ լուրը, որ դեր.
Սեդրակեանը հրաժարուել է ճեմա-
րանի տեսչութեան պաշտօնից: Այս
առիթմով վերանորոգուած թէ և ոչ
բարեկեցութեան լրագիրը այդուհի ար-
տուլ նկատուի էր:

«Արտատակէս եպիսկոպոսի հրաժար-
կանը ցաւ է պատճառել թէ ուսուցչա-
կան խմբին և թէ աշակերտներին»:

Սակայն Կ. Պոլսում հրատարակուող
«Մշակի» լրագիրը, որ նորին գե-
րապատուութեան երկրորդ օրդանն է,
չէ կամենում հաւատ ընծայել «Մշա-
կի» հարդարած այս լուրին:

Թիֆլիսի մէջ կ'ըսուէր, գրում է լը-
րագիրը, թէ Սեդրակեան Տ. Սերտակէս
սրբալուստ արտարական տուած է Գեորգեան
ճեմարանի տեսչութեան պաշտօնէն: Բայց
այս լուր հրատարակուած ընթացիկ
այն թերթիկում մէջ, խոցն ծշարտապատու-
թիւնը դիպուածի արդիւնք է միայն, ուստի
և կրնանք տարակուսել միմեկն ուր տե-
ղեկութիւններու հասնելը:

Այո, կրնաք տարակուսել, իրմ-
րադարձութիւնը է՞քնտի, և յապապային
չեն պակասել աս գերապատուութեան
վերաբերեալ տարակուսանքներու դի-
պուածներ, բայց արդեօք, ընթեր-
ցող, երկու համախոհ լրագիր այս
բանակալը չէ լինելու ձեզ Սե-
տարանի այն խոսքը. թէ «իւրքն ոչ
ճանեան գիւրն»:

***) Ո՛վ կարող էր կարծել, որ**
Բաթումի Հեռագրատու միացած է էջ-
միածնի Հետ և որ այնտեղի Հասա-
րակութիւնը պ. Սեդրակեանին էր
յանքնել Բաթումի ապարատի մօտ
կանգնել, որպէս զի Հեռագրատու լուսա-
րանից պէտք է և շոգնաւոր փոստա-
լով ուղարկէ Կ. Պոլսի «Մշակի» լրա-
գրին, որ կամաց-կամաց պատրաս-
տուի:

տոււ է հողը բացորոշ հակախի-
մեան հանդիսանալու համար:

Այս կանգնած է պ. Ապրեսեանը,
խաձախութեան իրաւունքն այս գործա-
կալը, հեռագրատու, լուսն և գրում է.
«Լուսն է որ Սերտակէս եպիսկոպո-
սին (Սեդրակեան) ուղարկելու են հեռա-
րակի առաջնորդ» («Մշակի» № 617):

Հաւանական է, որ այս եպիսկո-
պոսը ձգտում է այդ առաջնորդու-
թիւնը ձեռք բերել. չէ որ Ներսէս Ե.
և թէ Սարգիս Ս. Բնասարեանի առաջ-
նորդութիւնին են կաթողիկոսական
գահը բարձրացել, բայց արդեօք չէ
իմացել պ. Ապրեսեանը այս լուրը,
որ գուրէ Սեդրակեան Սեդրակեանի
դպրոցից է կազմում:

Կանգնած է պ. Ապրեսեանը, լուսն
և գրում է.

«Լուսն է որ Սերտակէս եպ. Սեդրա-
տեանին, որ մինչև այժմ Զամախի թեմի
առաջնորդ էր, նշանակուած են սինդի-
սնդալ ապագայ տեղակալութեան հա-
մար» («Մշակի» № 617):

Կանգնած է պ. Ապրեսեանը, լուսն
և գրում է.

«Իսկ ինչ վարդապետ Ստեփանէն նը-
շանակուած է «Արարատի» խմբագրի
(«Մշակ» հոկտ. 26):

Հէջ գիտի, էջմիածն, որքան են ի
չաք գործ դնում թո գիւրդը Ապրե-
սեանները...

Բայց էջմիածնայ ապարատի մօտ
կանգնած խափալեցիկն վաղ է ան-
կողին մտնում. պ. Ապրեսեանը այլ
ևս ոչինչ չէ լուսն այդ օրը, ուստի
նստում, եղբայրացում և գրում է.

«Այս ան ինչ որ առ այժմ լուսն է
էջմիածնում կատարած փոփոխութիւն-
ներն վերաբերմամբ: Սարգիս եպիսկոպոսն
պէս մի անձնատուութեան նշանակել
Սեդրակեանի տեղը, և Կարա-Մուրադի
փոխարինել նշանակել մի ինչ որ Սողոմոն
սարկաւազ, դա մի փոքր փայտած ենք
համարում:

Միթէ միայն «մի փոքր»:

Այնուհետև հարկաւոր համարելով
«մի ինչ որ Սողոմոն սարկաւազ»
Հետ ծանօթացնել Պոլսի ընթերցող-
ներին, մի ինչ որ Ապրեսեանցն ա-
սում է.

«Սողոմոն սարկաւազ Տեղակալի հրա-
մանով արձակուած էր իր պաշտօնից և
ուրաքը չեաւ առնուած: Նրա մասին լու-
սն խոսում է:

Կարող ենք հաւատացնել ձեզ, պ.
Ապրեսեան, որ Սողոմոն սարկաւա-
զին Տեղակալը երբեք արձակուած չէ
և ոչ ուրաքը առած, թէ և այդ մի
անպատուութիւնն չէր լինել այդ դէպ-
քում շնորհունակ սարկաւազի հա-
մար: Այդ պատիւը վայելել է ոչ թէ
Սողոմոն այլ Ստեփան սարկաւազը,
որին վեհապետ կաթողիկոս Միլլը
միւս Ա-ը Երևան ժամանելուն պէս
ուրաքը վերադարձրել է և հրամայել
ինն ամառուալ պահած ուսնելը
բոլոր միջոցները ձեռք է առել: Ձեռ-
քը:

***) Կիւրակէ, երկուշաբթի, Ե-
րեւոյթի և չորեքշաբթի ծանու-
բարակ մտածելուց յետոյ «Մշակի»
խորհմտաւ խմբագիրները պատաս-
խանցել «Արձագանք» կիւրակէ օ-
րուալ համարում տպուած մի նկա-
տողութեան («Մշակի» տեսութեան)
մէջ: Այդ պատասխանը վերին աս-
տիճանի բնորոշ է նոր խմբագիրներին
ունեցած գաղափարի համար՝ զբաղա-
նական բանալուր մասին, միակ
պատճառ, որ առաջ ենք բերում
այդ ընդհանուր համարակական գոր-
ծիչ չէ կարող խուսափել պատմութեան
դատաստանից: Այդ դատաստանից ազատ
են մնում միայն նրա, որոնք ոչ անցալ,
ոչ ապագայ ունեն. Այս կողմից դուք կա-
րող էք հանգիստ ապրել և աւելի հաս-
նալու մտնելը:**

Վերանորոգուած բայց ոչ բարե-
փոխուած թերթի խմբագիրները բա-
նասի կերպով պատասխանում են մեզ
հետեւեալով.

«Ինչ կապ կա՞ ձեր և պատմութեան
մէջ: Ձեզ համար չկալ պատմութիւն. Ե-
թէ դուք ընթերցել պատմութիւնը, դուք
կը կարծեիք թէ դէպ ինչ պա-
կուցութիւնը դուք վաղուց կորցրել
էք, «Մշակի» պ. պ. խմբագիրները
էք, չէք գրի հետեւալ տողերը: «Սեր-
տակալ ապագայ է քանի Հայաստանու-
թեան աչքը: Արդար Զոհանիստեան,
«Արձագանք» և Հայաստանութեան աչքը
բանալ—որտեղից որտեղ միշտ
I commedianti! (Արձագանքի) ոճով»:

Եւ այս պատասխանը տալիս էք
դուք 96 ժամ մտածելուց յետոյ...

I pappagalil! (Թուլակական)

ՏԱՎԱՍ-ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՍՈՒԿ ՆԵՐՆԵՐԸ

ԿՈՐԻՆԹՅՈՒՆ ԳՐՈՒՄ ԵՆ ՊԱՐՏԻՅ «ԿԻ-
տա» (աստղ) լրագրին:

«Այս տարի Կորինթի երաշխ
է տրուում. միջերդ գնորդ բարձրացան
վանում, Բաղէշում, Սաշկերտում և
նրանց շրջակայքում ցորենի պակա-
սութիւնից մարդիկ մեծ նեղութեան
մէջ են: Այդպիսով մի լիւր ցո-
րենի գինը երեսունից մինչև երեսուն
և Հինգ դրու է. իսկ Բաղէշում ա-
ւելի բարձր հասնում է մինչև յի-
սուս դրու: Միւս արմտիք էլ հա-
մեմատարար թանկացել են: Կառա-
կարութիւնը որ առաջ աշխատում է
հոգա քաշել ժողովրդի բարօրութեան
համար. մի քանի հարստահարներն
ձեռքից նրանց ազատելու համար
բոլոր միջոցները ձեռք է առել: Ձեռ-
քը:

Այգի 4-ուրը Երեւոյթից:

(Կը շարունակուի)

հարսի տանի և քուրի Բաշագէթի հաշ-
աւելի սակաւ էին: Ճնշուած, քաղց զը-
րացի պարսկապէս, բայց և անպէս
մասնադական լուծը, առաւ հեղինակների
վկայութեամբ, բաւականաչափ աղաւա-
ղել էր նոցա ճանին պարզ և առաքի-
նի բնաւորութիւնը: Այսուամենայնիւ
Բաշագէթի հաշ- պահել էին քաղցութիւն
և հոգեւ ինքնակրթութիւն, այնպէս որ
տանիները թէ և արդեւ ինչ նոցա
եկեղեցեաց զանգակաւորութիւնը, բայց
առաւարակ անհաճութեամբ էին վար-
վում դէպի նոցա և մինչև անգամ յար-
գում ու պատում էին հայոց սրբաւան-
դիւր: Նոյնպիսի յարգանք էին վերա-
բերում դէպի հայոց ուստատեղիքը
երկրի մէջ Թաթարուղ, դրացիական
պաշտելի էր նամանական թաթարա-
լուսն արտաւած էր. չէ Սարգիս ուստատե-
ղին: Դուք գալիս էին և ապրում ուստ
անում ու մատաղ անում, որպէս զի
սուրբ օգնէ նոցա հայոց գիւղերը թա-
լանելու միջոցին: Այդպէս ահա, Բաշագէ-
թի փառաբանական հաշ-ք, ինչպիսի
որ գարնով ընկնուած էին մասնադականաց
լին տակ, դարձաւ տիրապետող տարին
էին կազմում և բարոյապէս մի նշանա-
ւոր ոյժ էին, որից շտապեցին օգուտ
բերելու ուսանողը:

Պատերազմից առաջ երկրիս կառավ

